

II. Góð menntun á traustum grunni¹

Mikilvægasta grunnstoð norræna velferðar- og vinnumarkaðsmóðelsins er þróttmikið og framsækið menntastarf sem hefur að markmiði að virkja alla einstaklinga samfélagsins og nýta krafta þeirra.

Öflug og markviss menntastefna er helsti lykillinn að þróttmiklu, framsæknu og samkeppnishæfu atvinnulífi sem er megnugt að tryggja næga atvinnu, góð störf og félagslegan jöfnuð. Öflug og framsækin menntastefna verður að byggja á:

- traustri og góðri grunnmenntun
- menntun alla ævina – símenntun

Framsækin menntastefna er jafnframt lykillinn að virkri þátttöku einstaklinganna í atvinnulífinu og í samfélaginu almennt.

Mikilvæg forsenda þróttmikils menntastarfs er að menntun sé virt af atvinnurekendum og samfélaginu öllu. Fyrirtæki verða að virða kröfur um menntun til starfa og að starfsmenn njóti réttinda og kjara í samræmi við það. Hér er jafnframt um að ræða mikilvæga neytendavernd.

Þá ber að tryggja að við mat á menntun séu einingar í starfsnámi í reynd viðurkenndar til jafns við einingar í bóknámi.

Grunnmenntun – nýr framhaldsskóli

Það er skylda samfélagsins og réttur einstaklinganna að allir fái góða grunnmenntun.² Þetta á að vera sameiginlegt verkefni grunn- og framhaldsskóla sem kosta á úr sameiginlegum sjóðum. Það er í þessu samhengi sem skilja ber kröfuna um „jafnrétti til náms“. Hún felur í sér:

- Fjölbreytt framboð námsleiða, námsskipulag og kennsluhætti sem uppfylla mismunandi væntingar nemenda og miða að því að laða fram það besta í hverjum og einum. Öflug náms- og starfsráðgjöf er mikilvæg til að ná þessu markmiði.

- Framboð á námi sem uppfyllir kröfur um gæði menntunar og hefur skýr og vel skilgreind markmið, óháð því hvaða námsleiðir eru valdar.

- Möguleika ungmenna til að nýta sér þá menntun sem í boði er óháð efnahag, búsetu og félagslegri stöðu.

Markmiðið er að öll ungmenni ljúki skilgreindu námi úr framhaldsskóla sem er viðurkennt á vinnumarkaði og til frekara náms.

Með markvissri og framsækinni menntastefnu má bregðast við brottfalli framhaldsskólanema sem einkennt hefur grunnmenntakerfið hér á landi.

Alþýðusambands Íslands áréttar mikilvægi þess að tillögur starfsnámsnefndar um nýjan framhaldsskóla verði sem fyrst hrint í framkvæmd. Tillögurnar fela í sér breytingar á heildarskipulagi framhaldsskólans þar sem nýi framhaldsskólinn verði ein heild án aðgreiningar í bóknám og verknám.

Ársfundurinn telur að hér sé um mikilsvert hagsmunamál að ræða sem er til þess fallið að auka veg og virðingu starfsnáms á framhaldsskólastigi.

¹ Á nokkrum stöðum er vísað í tillögur frá málþingi menntanefndar ASÍ frá 27. febrúar 2007, sjá fylgiskjal II.

² Með grunnmenntun er hér átt við grunn- og framhaldsskólamenntun.

Forsenda þess að markmið um nýjan framhaldsskóla nái fram að ganga er að nægilegt fjármagn verði tryggt til að þróa öflugt og fjölbreytt starfsnám.

Tillögur ASÍ:

1. Að helstu áherslum úr tillögum Starfsnámsnefndar varðandi nám á framhaldsskólastigi verði hrint í framkvæmd á næstu misserum:
 - a. Mikilvægt er að breyta framhaldsskólanum þannig að verknám og bóknám verði metið að jöfnu.
 - b. Mikilvægt er að auka framboð á námsleiðum á framhaldsskólastigi, einkum í verk- og starfsnámi.
 - c. Fullnægjandi framboði á verk- og tækninámi verður að fylgja nægilegt fjármagn þannig að það sé raunverulegur kostur fyrir nemendur og fræðslustofnanir.
 - d. Mikilvægt er að draga úr brottfalli nemenda á framhaldsskólastigi.
2. Að ASÍ og aðildarsamtök þess fái fulla og beina aðild að umræðu og stefnumótun um stöðu og framtíð framhaldsskólans, einkum hvað varðar nám í verk- og starfsmenntun, og fagháskólastigið.
3. Viðurkennt verði að aðildarsamtök Alþýðusambandsins verði fullgildir aðilar að stefnumótun og ákvarðanatöku um mögulega sameiningu Iðnskólans í Reykjavík og Fjöltækniskólans.

Löggjöf um fullorðinsfræðslu - nýtt tækifæri til náms

Ófullkomið menntakerfi hér á landi veldur því að mikill fjöldi fólks á vinnumarkaði hefur ekki næga grunnmenntun og á því erfitt með takast á við breytingar á vinnumarkaði og nýta sér nýja möguleika í atvinnulífinu. Vannýttur mannauður á íslenskum vinnumarkaði þýðir soun fyrir samfélagið. Það er skylda samfélagsins að tryggja að þessir einstaklingar fái nýtt tækifæri til að afla sér grunnmenntunar.

Nýtt tækifæri til náms er eitt stærsta verkefni sem Íslendingar þurfa að takast á við á næstu árum. Nýtt tækifæri til náms er um leið mikilvægt framlag til aukins jafnréttis og jafnaðar í samfélaginu. Öflugt kerfi við mat á raunfærni, markviss ráðgjöf og framboð á góðri menntun við hæfi eru mikilvæg í þessum efnum.

Einstaklingarnir sjálfir verða að sýna ákveðið frumkvæði, en atvinnulífið getur jafnframt veitt þeim mikilvægan stuðning og aðstoð. Fjármagn til þessarar menntunar á, eins og til annarrar grunnmenntunar, einkum að koma úr sameiginlegum sjóðum samfélagsins.

Tillögur ASÍ:

1. Að Ísland móti sér það markmið að ekki fleiri en 10% vinnuaflsins verði án viðurkenndrar starfs- eða framhaldsmenntunar eftir 10 ár. Þessu verði fylgt eftir með markvissri áætlun um að ná þessu marki.
2. Að tryggt verði að launafólk hafi raunhæfa möguleika á að sækja sér aukna menntun og fræðslu.
3. Að sett verði aukin áhersla á aðstöðu fullorðins fólks til að sækja sér aukna menntun og fræðslu.
4. Að tryggð verði fjárframlög hins opinbera til að geta boðið upp á nám.

Menntun á háskólastigi

Þekkingarsamfélagið kallar á stöðugt meiri og fjölbreyttari menntun. Mikilvægt er að menntun á háskólastigi endurspegli sem best þessar kröfur. Til að svo megi verða er nauðsynlegt að auka fjölbreytni í háskólanámi með sérstaka áherslu á verk- og tæknimenntun af ýmsum toga. Nauðsynlegt er að viðurkenna rétt þeirra sem aflað hafa sér þekkingar og reynslu með verklegu námi, óformlegu námi og með starfsreynslu af ýmsum toga og greiða leið þeirra til náms á framhalds- og háskólastigi. Þannig tryggjum við að fleiri ljúki námi á háskólastigi með breiðari og fjölbreyttari menntun en nú er raunin sem jafnframt eykur fjölbreytileika í atvinnulífinu. Alþýðusamband Íslands telur mikilvægt að skipulagt verði tækniskólanám á háskólastigi, þar sem áhersla verði lögð á hagnýtt nám í verk- og tæknigreinum.

Tillögur ASÍ:

1. Að þegar verði hafinn undirbúningur að námi á fagháskólastigi fyrir þá nemendur sem lokið hafa verk- og starfsnámi í framhaldsskóla og vilja sækja sér frekari tæknimenntun. Mikilvægt er að slíkt nám verði skipulagt í góðu samstarfi við endurmenntunarstofnanir á viðkomandi sviðum.

Símenntun - starfsendurhæfing

Nýsköpun í atvinnulífinu og örar tæknibreytingar kalla á að einstaklingarnir endurnýi stöðugt þekkingu sína og færni. Mikill vöxtur hefur verið í símenntun (endur- og eftirmenntun) á liðnum árum. Í fyrsta sinn stendur stórum hópum launafólks til boða starfstengt nám og nám sem ætlað er að efla almenna hæfni. Rannsóknir sýna þó að þeir sem hafa mestu menntunina fyrir, fá fjölbreyttustu möguleikana til símenntunar.

Mikilvægt er að símenntun fyrir almennt launafólk verði eflað til muna og hún gerð markvissari. Slíkt þarf að gera út frá þörfum einstaklingsins fyrir aukna þekkingu og einnig út frá þörfum atvinnulífsins fyrir meiri og markvissari þekkingu og hæfni í starfi. Þannig styrkir almenn menntun af ýmsu tagi einstaklinga í starfi um leið og hún eflir þá og eykur möguleika þeirra. Þá gegnir ýmis sértæk starfstengd þekking jafnframt því hlutverki að efla einstaklingana og hvetja þá til að sækja sér frekari þekkingar. Símenntun er á sameiginlega ábyrgð samfélagsins, einstaklinganna og atvinnulífsins. Mikilvægt er að samfélagið sýni frumkvæði og hvetji einstaklingana til að stunda símenntun. Símenntun sem miðar að því að auka við menntun fólks sem komið er á vinnumarkaðinn og bæta almenna menntun í landinu, kallar á ríka þátttöku og frumkvæði samfélagsins með þátttöku atvinnulífs og einstaklinganna. Símenntun sem miðar að mjög sértækri verkþekkingu í atvinnulífinu verður að vera sameiginleg ábyrgð atvinnulífsins og samfélagsins.

Tillögur ASÍ:

1. Að öllu launafólki verði gert kleift að stunda símenntun með framboði á menntun við hæfi og að því verði tryggðar fjárhagslegar forsendur til að nýta það sem í boði er.
2. Sérstaklega verði hugað að réttindum og möguleikum þeirra sem eru án atvinnu og þeirra sem þarfnast starfsendurhæfingar eftir veikindi eða slys.

Fjölbjóðlegt samstarf um menntun og gagnkvæm viðurkenning

Mikilvægt er að fylgjast vandlega með og taka virkan þátt í umræðu um þróun menntunar á Evrópuvísu. Þá er mikilvægt að vinna að frekara samstarfi á þessu sviði með það að markmiði að stuðla að gagnkvæmri viðurkenningu á menntun milli landa og möguleikum einstaklinga til að sækja sér viðurkennda menntun erlendis. Stefna ber að því að þróa og nýta þau verkfæri á þessu sviði sem þróuð hafa verið í Evrópusamstarfinu.

